

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ МОВИ

УДК 811.161.2'367.633-112“15/16”

О. М. Гайда

ПРИЙМЕННИК **ДѢЛЯ** В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ XVI-XVII СТОЛІТЬ: ОСОБЛИВОСТІ ГРАМАТИКИ ТА СЕМАНТИКИ

У статті проаналізовано контексти документів Львівського ставропігійського братства з прийменником **дѣля**, розглянуто його семантичну структуру, указано на сполучуваність із родовим відмінком. Особливістю досліджуваного прийменника є його місце щодо іменника в тексті — це пре- та постпозиція. На основі аналізу контекстів виявлено, що прийменник **дѣля** виражав лише два типи семантико-граматичних відношень: мети і причинові. З'ясовано, що в процесі розвитку прийменникової системи досліджувана мовна одиниця втратила свої функції та вийшла з ужитку.

Ключові слова: прийменник, семантична структура, семантичні відношення, граматики, історія мови.

Haida O. M. Preposition **ДѢЛЯ in the Ukrainian Language of the XVI–XVII centuries: Grammatical and Semantical Features.** The article analyzes the grammar point, which deals with question of functioning of the prepositions in the Ukrainian language from the XVI–XVII centuries, including works explored by L. Zyzanii, M. Smotrytskyi. Although these reviewed works do not contain any information about preposition **дѣля** at that time, I. Uzhevyeh's grammar fixes its variant **дла**. Dictionary of the Old Ukrainian language of the XIV–XV centuries indicates that the language unit **дѣля** used as a preposition that expresses relations of purpose in postposition to noun and relations of cause in front position regarding the noun. Dictionary of the Ukrainian language of the XVI – first half of XVII century presents wider semantic structure of the preposition **дѣля** (дѣля, дила, диле, дѣли): purpose, cause and object relations. Also the article presents the specifics of functioning of the derivative preposition **дѣля**, describes its paradigmatic relationships. The research based on the materials of Lviv Stauropegion Brotherhood documents dated the XVI–XVII centuries. It is examined a semantic structure, shown the compatibility of investigated preposition with the genitive case. We found that the largest part of preposition constructions with genitive case expressing the aim of action. Apart from that, there is one more specific feature: this linguistic unit could use before noun and after it, while the most of prepositions stand in front of the noun or pronoun. Preposition **дѣля** has not broad semantic relationships: with the genitive case it expresses only two types of semantic relations (we submit it to the frequency of use): purpose and cause. In comparison with functioning of the preposition **дла** investigated preposition had narrow semantic structure and less extensive coverage in the texts of Lviv Stauropegion Brotherhood documents. In fact, we observe the process of functional extinction of the preposition **дѣля**. Although it belonged to a very ancient language units, it archaized and did not use in the contemporary Ukrainian language.

Key words: preposition, semantic structure, semantic relations, grammar, history of language.

Вступ

Українська мова XVI–XVII ст. мала розвинену прийменникову систему, успадковану головню з праслов'янської, і значну частину цієї системи

становили похідні прийменники. Похідні, або вторинні, прийменники в сучасному мовознавстві визначають як «похідні слова, які мають дериваційний зв'язок із самостійними частинами мови: прислівниками (діеприслівниками) та іменниками» (Алексієнко, Зубань & Козленко, 2013: 483). Для похідних прийменників характерні такі ознаки: 1) співвідносні з повнозначними словами; 2) здебільшого однозначні; 3) не функціують як дієслівні префікси; 4) поєднуються переважно з одним відмінком; 5) значна їх частина не має відповідників в інших слов'янських мовах (Жовтобрюх & Кулик, 1965: 395; Вихованець & Городенська, 2004: 331).

Українські писемні пам'ятки XVI–XVII ст., зокрема документи Львівського ставропігійського братства (далі – ЛСБ) репрезентують 36 похідних прийменників та їхніх варіантів: *близко, в чась, ведле, ведлугъ, възгледомъ, взираючи на, вмѣсто, вмѣстѣ, водлугъ, вслѣдъ, выше, дла, дѣла, з сторони, за вѣдомостю, задля, звышъ, змежи, зподъ, зпосродкѣ, изза, коло, кромѣ, междѣ, межи, на мѣсце, на прозбу, около, подлѣгъ, подла, посреде, прежде, противко, противъ, ради, черезъ*. Прийменник *дѣла* привертає до себе увагу не лише з огляду на частоту вживання в текстах ЛСБ, а й з боку особливостей свого функціонування та семантичної структури. Крім того, ця мовна одиниця протягом XVII століття поступово виходила з активного вжитку, тому на матеріалі документів ЛСБ маємо можливість проілюструвати процеси зміни та розвитку прийменникової системи української мови.

Мета статті – описати прийменник *дѣла* з погляду його семантики та граматики на матеріалі текстів документів Львівського ставропігійського братства.

Методи й методики дослідження

У дослідженнях з історії мови актуальною є проблема методики виділення прийменників у писемних текстах попередніх століть і визначення їхньої семантики. При вивченні прийменника в писемних пам'ятках доцільно застосовувати загальні лінгвістичні методи. Найбільшу увагу серед них має описово-аналітичний, який передбачає спостереження, узагальнення й аналіз окремих мовних фактів. Цей метод передбачає виокремлення та інтерпретацію прийменників у тексті писемної пам'ятки. Обраний для дослідження прийменник *дѣла* проаналізовано за походженням, будовою й семантико-граматичними відношеннями.

Результати та дискусії

Прийменник *дѣла* (із прасл. *dělja) кваліфікують як один із найдавніших вторинних прийменників української мови (Німчук, 1978: 430–431). Думки етимологів щодо етимона праслов'янської форми *dělja розходяться: одні пов'язують її з *dělo (як форма оруд. в. чи аблатив) (Berneker, 1908: 195–196); інші розглядають як аблатив імені *dělъ 'частина' (Лозбе, 1968: 75–89). Прийменник *дѣла* розглядають як варіант [діля], скорочення якого відбулося в ненаголошеній позиції (Фасмер, 1986: 517; Лозбе, 1968: 75–89; Гумецька, 1961: 43; Німчук, 1978: 430); його ще виводять від колишнього іменника *dělja

‘довжина’, пов’язаного з рос. *длѣть, длина*, укр. *довгий* (Berneker, 1908: 195–196).

Мовознавець М. Лозбе присвятив окрему розвідку прийменниковій парі *дѣла* – *для*. Він стверджує: «У пам’ятках давньоруської мови вживалося післяслово *дѣла*. Уже в XIV – XVI ст. паралельно вживалося службове слово *для*, яке спершу теж стояло в постпозиції щодо іменника. Поступово післяслово *дѣла* вийшло з ужитку, і в пам’ятках XVII ст. його повністю замінив прийменник *для*. Проте не на всій території східних слов’ян, наприклад, у сучасній білоруській мові поряд із новим прийменником уживається стара форма *дзеля*» (Лозбе, 1968: 76).

Проте й матеріали українських пам’яток XVI–XVII ст., і словники української мови спростовують такий висновок. «Малорусько-німецький словар» Є. Желехівського і С. Недільського фіксує *діля* як активно вживане слово в тогочасній мові (Желехівський & Недільський 1886: 37), а Словник за редакцією Б. Грінченка подає дві форми як нормативні (Грінченко, 1958: 391, 393).

За спостереженням історика мови В. Німчука, в українській мові XV–XVII ст. паралельно вживалися форми *дѣла* (доволі рідко) та *для*, а в мові XVII–XVIII ст. прийменник *дѣла* – це уже або архаїзм, або діалектизм. До того ж змінюється позиція прийменника *для*: від XVI ст. він закріплюється в препозиції (Німчук, 1978: 430:431).

Давні граматики М. Смотрицького (1619), Л. Зизанія (1596) прийменника *дѣла* не засвідчують, лише І. Ужєвич фіксує варіант *для* (1643).

Як зазначає Л. Гумецька, прийменник *дѣла*, співвідносний з іменником *дѣло*, в українських грамотах XIV–XV ст. вживається з род. в. завжди в постпозиції (Гумецька, 1961: 33). «Словник староукраїнської мови XIV–XV ст.» подає прийменник *дѣла*, його варіанти *дела*, *дилѣ* та вказує на його сполучуваність лише з род. в. Досліджуваний прийменник у зазначений вище період виражав:

а) відношення мети ‘для (чого), заради (чого)’ (у постпозиції: *дѣла нашого бра(ц)ства... добримъ ласкавымъ окомъ посмотри*);

б) причинові відношення ‘через (що)’ (у препозиції: *крол полскый... нас... коу наслѣдованю... нашихъ предковъ оупоминал и приводил, дилѣ котороу рѣчи мы... визнавамы тымъ то листомъ*; у постпозиції: *еще надобѣла дела оу Стрета нисколько постатовъ єсми взалѣ какъ жалованье вчинилѣ*) (Словник староукраїнської мови, 1978: 339).

«Словник української мови XVI – першої половини XVII ст.» фіксує ширшу семантичну структуру прийменника *дѣла* (*дѣля, дила, диле, дѣли*): відношення мети, причинові та об’єктні відношення (Словник української мови, 2003: 18–19).

У текстах ЛСБ прийменник *дѣла* традиційно поєднується лише з родовим відмінком і виражає два типи відношень: мети та причинові. Особливістю його вживання є місце щодо іменника – це пре- та постпозиція.

Виражаючи відношення мети, прийменник *дѣла* (дила, дилѣ) вживається лише в препозиції зі значенням ‘для, задля (чого), заради (чого)’: *ра(ди) бы(х)мо по(с)лалы якѣю сѣмѣ пѣнаси(и) дѣла зада(т)кѣ работы* (ЛСБ 345, 1599: 1); *ѡ чи(м) ле(п)ше са(м) гѣ бѣ вѣ(ст) іако не ѡ(т) скѣпо(с)ти ани за нерадение(м): але дила тои самой рѣчи... аби є(с)те, не имали за зло ани є(г) гп(с)дркой мл(с)ти ани мнѣ слѣзѣ наїме(н)шо(мѣ) ч(с)тна(г) храма то(г)* (ЛСБ 353, 1600: 1); *ѡ(т)силами до ва(с) дила роботи того... храма четириста и двадесе(т) че(р)лени(х)* (ЛСБ 341, 1599: 1); *послалы что пинѣзи дила работы та(к)же и стороны поправи то(г) дому* (ЛСБ 330, 1599); *рачите жадати жеби сми пинѣзи іако что бо(л)ше дилѣ цркѡ(в)нои работы зослати мѣли* (ЛСБ 402, 1606: 1); *дилѣ доброво(л)нѣише(г) будованіа... Ѡпросили є(с)ми ѣ є(г) короле(в)скои мл(с)ти привиліє* (ЛСБ 323, 1598); *дилѣ непрекажена іако(г) дѣа Ѡпросили є(с)ми ѣ є(г) короле(в)скои мл(с)ти привиліє* (Ibid.); *каме(н) лама(л) и матеріа то(г) лѣта готовала дила работы цркѡ(в)нои* (ЛСБ 402, 1606: 1); *была схо(ж)ка до це(р)кве дѣла ѡсмотрѣна це(р)ковного ска(р)бу и вбирѣ и книгѣ* (ЛСБ 1033, 1599).

Причинові відношення мають у текстах ЛСБ меншу частоту вживання. Прийменник *дѣла* (дилѣ, диле) уживається:

а) у препозиції – ‘через’: *дѣла замѣшана что(с) тепе(р) замѣшало и не посылає(м) тепе(р) чере(з) си(х) посла(н)цо(в) ваши(х) ниче(г)* (ЛСБ 345, 1599: 1); *пани татиана малы(н)скаа... казала колодѣ до бра(т)ства взѣти, а и(ж) слушно(ст) была сѣ(р)жицѣ тѣю взевши дилѣ трѡгоѣ тата(р)ски(х) ... ѡ(т)цѣ василію є(и) дати* (ЛСБ 1049, 1619: 1 зв.); *прошѣ не ра(ч)те за зло мити, бо то не (з) іакои нехѣти: але дилѣ недо(с)та(т)кѣ* (ЛСБ 377, 1603: 1); *многими справами которими є(г) гп(с)дрка вѣсе(г)да затрѣ(д)не(н). а до то(г) и за недо(с)та(т)ко(м) ска(р)бѣ. диле велико(г) ро(с)ходѣ что є(г) гп(с)дрка м(с) на вѣси страни имает(г)* (ЛСБ 353, 1600: 1);

б) у постпозиції – ‘через’: *пани татиана малы(н)скаа... казала колодѣ до бра(т)ства взѣти, а и(ж) слушно(ст) была сѣ(р)жицѣ тѣю взевши... доро(г)сти дѣла ѡ(т)цѣ василію є(и) дати* (ЛСБ 1049, 1619: 1 зв.).

Відсутні в текстах ЛСБ об’єктні відношення, коли прийменник *дѣла* (у постпозиції та препозиції ‘для, заради’) вказує на особу, в інтересах якої щось здійснюється, відбувається, як про це свідчать дані «Словника української мови XVI – першої половини XVII ст.», як-от: *кто погоуби(т) дѣшо свою мене дѣла найде(т) ю* (Словник української мови, 2003: 19).

Тексти ЛСБ свідчать, що прийменник *дѣла* виконував у мові ті ж функції, що й прийменник *для*, порівняймо: *послалы что пинѣзи дила работы та(к)же и стороны поправи то(г) дому* (ЛСБ 330, 1599) та *по(д)нести мѣро(в) для ро(з)шырена школы* (ЛСБ 1043, 1650: 31 зв.); *каме(н) лама(л) и матеріа то(г) лѣта готовала дила работы цркѡ(в)нои* (ЛСБ 402, 1606: 1); та дарувала *избу будѣ(н)комѣ добре зпореже(н)нѣю до мана(с)тера нашего ... для трапезы* (ЛСБ 1043, 1633: 36 зв.); *была схо(ж)ка до це(р)кве дѣла ѡсмотрѣна це(р)ковного ска(р)бу и вбирѣ и книгѣ* (ЛСБ 1033, 1599); *та депутовали Ко(н)ста(н)*

того Медзапету ... **дла** дозорѣ шпиталного при цѣкви ... шнофрия (ЛСБ 1043, 1636: 46 зв.). У наведених ілюстраціях указані прийменники виражають відношення мети. Далі подаємо приклади причинових семантико-граматичних відношень: **дѣла** замешана что(с) тепе(р) замешало и не посылае(м) тепе(р) чере(з) си(х) посла(н)цо(в) ваши(х) ниче(г) (ЛСБ 345, 1599: 1); та **дла** многи(х) прычы(н) и хотачы томѣ постановеню почато(к) ѣчынити (ЛСБ 1054, 1633: 1); прошѣ не ра(ч)те за зло мити, бо то не (з) іакои нехѣти: але **длитѣ** недо(с)та(т)кѣ (ЛСБ 377, 1603: 1) та тоєи схадзки **дла** малости брати(и) [...] нѣчого не справивши розошлися (ЛСБ 1043, 1634: 40). У текстах ЛСБ прийменник **дла**, у порівнянні із **дѣла**, більш типовий та вживається частіше для вираження відношень мети та причинових.

Дѣла чого (дѣла чего, чого дѣла), дѣла того (дѣля того, того дѣла, того дѣля) можуть виступати складеними прислівниками: **дѣла того (дѣля того, того дѣла, того дѣля)** у значенні ‘тому, через те’: **того дѣля** оставить чѣкѣ отца и матерѣ // свою и прилѣпить са женѣ своєю; **дѣла чого (дѣла чего, чого дѣла)**, який уживається в реченні, у якому міститься запитання про причину чого-небудь ‘чому, навіщо’: **чого дѣла** роди(л)са єси. Також ці мовні одиниці можуть функціонувати як сполучник **дѣла того (дѣля того, того дѣла, того дѣля)** (приєднує підрядні речення причини) ‘тому, через те’: оубо зїи ю(ж) скоры и псы собѣ вари(ли) ... **дѣла чого** много и(х) ю(ж) потаємнѣ в’тѣкало пре(з) мѣры даючися доброво(л)не; а також як сполучник **дѣла чого (дѣла чего, чого дѣла)** (зі спол. *иже* приєднує підрядну частину до головної) ‘тому що, через те що’: положила єго въ яслехъ **дѣла того** иже имѣ в’ домоу гостин’ном упокою не было (Словник української мови, 2003: 19).

Тексти документів ЛСБ фіксують **дѣла** як частину складеного прислівника (5): **дила** то(г) жадає(м) и напминає(м) вашу мѣ іако до то(г) часу та(к) же и ш(т) то(г) часу аби є(с)те прилежа(н) и пи(л)но(ст) чинили іако би ти(м) спорєи таа робота имала єє робити (ЛСБ 341, 1599: 1); **дила** то(г) тепе(р) ти(м) часо(м) чере(с) ти(х) же братии ваши(х) посилами ѿ че(р)лени(х) уго(р) ски(х) ра(ди) работи ч(с)тна(г) храма далєи та(к)же дали (ЛСБ 330); **дила** то(г) аби є(с)те ваша м(с) не рачили розѣумити ш(т) на(с) іако ш такови(х) єже мало бдѣ(т) ш дала (!) бжїи(х) ш(д)на(к) же а то и тепе(р) посилаи чере(с) вишєписано(г) по(с)ла(н)ца ваше(г) тисє(ч) золоти(х) по(л)ски(х) (ЛСБ 402, 1606: 1).

Висновки

Прийменник **дѣла** в текстах ЛСБ, поєднуючись із родовим відмінком, виражає два типи відношень: мети та причинові. Досліджуваний прийменник має особливість вживатися в пре- та постпозиції до відмінкової форми іменника. Тексти ЛСБ свідчать, що прийменник **дѣла** виконував у мові ті ж функції, що й прийменник **дла**, проте вживався значно рідше. Загальна тенденція до скорочення синонімічної паралельності прийменників, імовірно, і стала причиною виходу з ужитку досліджуваної мовної одиниці в наступних

періодах розвитку мови. Перспективним убачаємо подальше глибоке й усебічне дослідження семантики та граматики похідних прийменників української мови XVI–XVII століть.

ЛІТЕРАТУРА

1. **Алексієнко Л. А.**, Зубань О. М., Козленко І. В. Сучасна українська мова. Морфологія : підруч. / за ред. А. К. Мойсієнка. Київ : Знання, 2013. 524 с. 2. **Вихованець І. Р.**, Городенська К. Г. Теоретична морфологія української мови. Київ : Унів. вид-во «Пульсари», 2004. 400 с. 3. **Грінченко Б.** Словарь української мови : у 4 т. Київ : Вид-во АН УРСР, 1958. Т. I. С. 391–393. 4. **Гумецька Л. Л.** Вторинні прийменники і їх синтаксичні функції в українських грамотах XIV–XV ст. *Дослідження і матеріали з української мови*. Київ, 1961. Т. IV. С. 42–51. 5. **Документи** Львівського Ставропігійського братства (XVI – середина XVII ст.). *Львівський державний історичний архів*. Ф. 129. Оп. 1. 6. **Желехівський Є.**, Недільський С. Малоруско-німецький словар : в 2 т. Львів–Lemberg : з друкарні тов. им. Шевченка, 1886. Т. I. 7. **Жовтобрюх М. А.**, Кулик Б. М. Курс сучасної української літературної мови : підруч. для факультетів мови і літератури педінститутів. Київ : Радянська школа, 1965. Ч. 1. 423 с. 8. **Зизаній Л.** Граматика словенска. Вільна, 1596. URL: <http://litopys.org.ua/zyzgram/zy.htm>. 9. **Історія української мови. Морфологія** : підруч. / С. П. Бевзенко та ін.; за ред. В. В. Німчука. Київ : Наукова думка, 1978. 452 с. 10. **Лозбе М.** Послеслог дѣля – предлог для в древнерусском языке (этимологический этюд). *Этимологические исследования по русскому языку*. Москва, 1968. Вып. VI. С. 75–89. 11. **Словник** староукраїнської мови XIV–XV ст. : у 2 т. / за ред. Л. Л. Гумецької. Київ : Наукова думка, 1978. Т. I. 339 с. 12. **Словник** української мови XVI – першої половини XVII ст. : у 28-ми вип. / НАН України Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича; гол. ред. Д. Гринчишин. Львів, 2003. Вип. 9. С. 18–19. 13. **Смотрицький М.** Грамматики словенские правилное Свнтагма. Єв'є, 1619 URL: <http://litopys.org.ua/smotgram/sm.htm>. 14. **Сучасна** українська літературна мова : морфологія / за заг. ред. І. К. Білодіда. Київ : Наук. думка, 1969. 583 с. 15. **Ужевич І.** Грамматика словенская зложена и написана трудомъ и прилежаніємъ Іванна Ѳжевича Словянина. Париж, 1645. URL: <http://litopys.org.ua/index.html>. 16. **Фасмер М.** Этимологический словарь русского языка : в 4 т. Москва : Прогресс, 1986. Т. I. С. 517. 17. **Berneker E.** Slavisches etymologisches Wörterbuch. Heidelberg, 1908. Т. I. P. 195–196.

REFERENCES

1. **Aleksiienko, L. A.**, Zuban O. M., & Kozlenko I. V. (2013). *Suchasna ukrainska mova. Morfolohiia* [Contemporary Ukrainian language. Morphology]. Kyiv: Znannia [in Ukrainian].
2. **Vykhovanets, I. R.**, & Horodenska K. H. (2004). *Teoretychna morfolohiia ukrainskoi movy* [Theoretical morphology of the Ukrainian language]. Kyiv: Pulsary [in Ukrainian].
3. **Hrinchenko, B.** (1958). *Slovar ukrainskoi movy* [Ukrainian language dictionary] (Vol. 1). Kyiv [in Ukrainian].
4. **Humetska, L. L.** (1961). Vtorynni pryimennyky i yikh syntaksyschni funksiï v ukrainskykh hramotakh XIV–XV stolit [Derivative prepositions and its functions in the Ukrainian charters of the XIV–XV centuries]. *Doslidzhennia i materialy z ukrainskoi movy*, 4, 42–51 [in Ukrainian].
5. **Dokumenty** Lvivskoho Stavropihiiskoho bratstva (XVI – seredyna XVII st.) [Documents of the Lviv Stauropegeion Brotherhood (XVI – mid XVII c.)] (F. 129. Op. 1). Lvivskyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv, Lviv [in Ukrainian].
6. **Zhelekhivskiy, Ye.**, Nedil'skiy, S. (1886). *Malorusko-nimetskiy slovar* [Ukrainian–German Dictionary]. Lviv–Lemberg : z drukarni tov. ym. Shevchenka [in Ukrainian].
7. **Zhovtobriukh, M. A.**, Kulyk, B. M. (1965). *Kurs suchasnoi ukrainskoi literaturnoi movy* [Course of the contemporary

Ukrainian language]. Kyiv : Radianska shkola, 1 [in Ukrainian]. 8. **Zyzanii, L.** (1596). *Hramatyka slovenska* [Slavic grammar]. Vilna. Retrieved from <http://litopys.org.ua/zyzgram/zy.htm> [in Ukrainian]. 9. **Nimchuk, V. V.** (1978). *Istoriia ukrainskoi movy. Morfolohiia* [History of Ukrainian language. Morphology]. Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian]. 10. **Lozbe, M.** (1968). Poslesloh *dѣlia* – predloh *dlia* v drevnerusskom yazyke [Prepositions *dѣlia* – *dlia* in Old Eastern Slavic]. *Etymolohycheskye yssledovanyia po russkomu yazyku*. Moskva, VI, 75–89 [in Russian]. 11. **Humetska, L.** (Eds.) (1978). *Slovyk staroukrainskoi movy XIV–XV st.* [Old Ukrainian language dictionary of the XIV–XV centuries] (Vol. 1). Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian]. 12. **Hrynchyshyn, D.** (Eds.) (2003). *Slovyk ukrainskoi movy XVI – pershoi polovyny XVII st.* [Ukrainian language dictionary of the XVI– first half XVII centuries]. (Vol. 9). Lviv [in Ukrainian]. 13. **Smotrytskyi, M.** (1979). *Hramatyka* [Grammar]. Retrieved from <http://litopys.org.ua/smotrgram/sm.htm> [in Ukrainian]. 14. **Bilodid, I. K.** (Eds.). (1969). *Suchasna ukrainska literaturna mova : morfolohiia* [Modern Ukrainian literary language: morphology]. Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian]. 15. **Uzhevyh, I.** (1645). *Hramatyka slovianska* [Slavic grammar]. Retrieved from <http://litopys.org.ua/index.html> [in Ukrainian]. 16. **Fasmer, M.** (1986). *Etymolohycheskyi slovar rusckoho yazyka: v 4 t.* [Etymological dictionary of the Russian language] (Vol. 1). Moskva: Prohress [in Russian]. 17. **Berneker, E.** (1908). *Slavisches etymologisches Wörterbuch*. (Vol. I, P. 195–196). Heidelberg.

Гайда Ольга Мирославівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов та культури фахового мовлення, Львівський університет внутрішніх справ; вул. Городоцька, 26, Львів, 79007, Україна.

Tel.: +38 097 105 19 91

E-mail: olha_haida@ukr.net

<http://orcid.org/0000-0003-4106-8573>

Haida Olha Myroslavivna – PhD in Philology, Associate Professor, Department of Foreign Languages and Professional Communication, Lviv State University of Internal Affairs; Horodotska Str., 26, Lviv, 79007, Ukraine.

Надійшла до редакції 01 березня 2019 року